
Shkurko E.L.

BASIC PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF INVESTMENT CONTROLLING AT ENTERPRISES OF WATER TRANSPORT

In the article the basic problems of the investment controlling and its prospects at the enterprises of water transport are studied. The factors which influence the activity of controlling of investment projects are considered, and the measures making possible to overcome certain problems in functioning of an enterprise as a whole, are analysed.

Keywords: controlling the investment project, strategic controlling, investment activity, phases of investment process investment.

УДК 338.246.025.3:656.07

Шматок Ю.В.

НЕОБХІДНІСТЬ КОНЦЕСІЙ, ЯК ФОРМИ РОЗВИТКУ ДІЯЛЬНОСТІ МОРСЬКИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПОРТІВ УКРАЇНИ

У статті досліджено основні проблеми діяльності морських торговельних портів та розглянуто їх вирішення шляхом впровадження концесії як важливої форми державно-приватного партнерства, для ефективного розвитку функціонування морських торговельних портів.

Ключові слова: морський порт, концесії, реформування, торговельне мореплавання, інфраструктура, портова галузь.

Постановка проблеми: Ефективне функціонування морського транспорту є необхідною умовою становлення України як морської держави, сталого розвитку її транспортного комплексу та економіки в цілому.

Географічне розташування України сприяє розвитку її транспортного потенціалу, інтеграції у світову транспортну систему, насамперед як держави, що має можливість забезпечити транзитне перевезення вантажів через центр Європи найкоротшим шляхом. [3]

Таким чином, в зв'язку з реформуванням морської галузі України, стратегічним плануванням її розвитку, питання концесії, як форми розвитку діяльності торговельних морських портів стає вкрай актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження функціонування та необхідність розвитку підприємств морської транспортної галузі здійснювали українські та російські автори Аксьонов І.Я, Бакаєв О.О., Коба В.Г., Боняр С.М., Ложачевська О.М., Бакаєва О.О., Грищенко В.І., Степанова В.М., Семенов В.Ф., Бикова О.Д., Ареф'єва О.В., Котлубай М.І., Воркут А.І. та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогоднішній день функціонування підприємств морської транспортної галузі України не виходить на новий рівень розвитку. В даній статті проводиться обґрунтування необхідності проведення заходів для подолання негативних тенденцій діяльності морських торговельних портів шляхом впровадження концесій як форми розвитку їх функціонування.

Мета публікації полягає у розкритті основних проблем діяльності морських торговельних портів, та необхідності впровадження концесій, як важливої форми державно-приватного партнерства, для ефективного функціонування розвитку діяльності морських торговельних портів.

Виклад основних положень. В Україні до цього часу не були здійснені реформи в портовій галузі. Російська Федерація, країни балтійського регіону, Грузія завдяки реформуванню портової морської галузі мають нарощування транзитного потенціалу. У таких умовах українські порти не можуть скласти конкуренцію як в експортному, імпортному, так і в транзитному напрямках.

Перед морською та портовою галузями стоїть чимало проблем: відсутність економічної ефективності використання потужностей; неналежна система управління; безрезультатні організаційні структури; неефективне і непрозоре управління; застаріла нормативна база.

Майже третина причального фронту перебуває в незадовільному технічному стані. Морські порти з'єднують транспортну систему й, відповідно, економіку України зі світовою та європейською транспортною системою. Інфраструктура портів не відповідає сучасним техніко-експлуатаційним та екологічним вимогам. Застарілою і зношеною є вантажно-розвантажувальна техніка, що використовується у портах, особливо це стосується кранів, зношених на 80-90%. За відсутності належного державного фінансування та недостатніх інвестицій портове господарство не встигає за проблемами в обробленні вітчизняних та транзитних вантажів. [8]

Вищенаведені проблеми впливають на обмеженість українських портів в можливості протидіяти ринковим коливанням та зменшують можливість користуватися перевагами підвищення попиту на нових ринках Азії, Африки, Південної Америки та Середнього Сходу. Порти України також не в повній мірі відповідають вимогам судноплавних компаній та операторів (терміналів), що мають стратегії подолання нестабільності ринку. Судноплавні компанії та оператори в даних стратегіях передбачають швидке реагування на зміни транспортних маршрутів у випадку змін економічного клімату, що є майже не спроможним для українських портів з їх проблемами та негнучкістю і не можливістю реагування на швидкі ринкові зміни.

Застарілість нормативної бази, відсутність бюджетного фінансування та прозорих механізмів залучення приватних інвестицій в об'єкти портової інфраструктури не дозволяють вже тривалий час ефективно провести відповідне реформування. Приватні інвестиції для модернізації, будівництва нових потужностей в портах повинні бути захищені законодавством України

Закон «Про морські порти», набрання чинності якого відбудеться 13.06.2013, визначає правові, економічні та організаційні основи діяльності в морських портах України.

Морський порт - визначені межами територія та акваторія, обладнані для обслуговування суден і пасажирів, проведення вантажних, транспортних та експедиційних робіт, а також інших пов'язаних з цим видів господарської діяльності. [1]

Об'єкти портової інфраструктури - рухомі та нерухомі об'єкти, що забезпечують функціонування морського порту, у тому числі акваторія, гідротехнічні споруди, доки, буксири, криголами та інші судна портового флоту, засоби навігаційного обладнання та інші об'єкти навігаційно-гідрографічного забезпечення морських шляхів, системи управління рухом суден, інформаційні системи, перевантажувальне обладнання, залізничні та автомобільні під'їзні шляхи, лінії зв'язку, засоби тепло-, газо-, водо- та електропостачання, інші засоби, обладнання, інженерні комунікації, розташовані в межах території та акваторії морського порту і призначені для забезпечення безпеки мореплавства, надання послуг, забезпечення державного нагляду (контролю) в морському порту. [1]

Для реформування системи управління портовим господарством, відповідно до постанови № 1055 Кабінету Міністрів від 15 жовтня 2012 року до переліку об'єктів, що передаються в концесію, внесено майно і цілісні майнові комплекси державних підприємств 18 торгових морських портів України згідно табл.1. [4] Морські торговельні порти розташовані по всьому побережжю, в них експлуатуються 24 спеціалізованих перевантажувальних комплексів, 207 вантажних причалів(довжина 35 км), більше 3 тис. одиниць перевантажувального обладнання(у тому числі 580 кранів), які є основою існуючих технологій вантажних робіт [6].

Концесія - надання з метою задоволення громадських потреб уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та строковій основі юридичній або фізичній особі (суб'єкту підприємницької діяльності) права на створення (будівництво) та (або) управління (експлуатацію) об'єкта концесії (строкове платне володіння), за умови взяття суб'єктом підприємницької діяльності (концесіонером) на себе зобов'язань по створенню (будівництву) та (або) управлінню (експлуатації) об'єктом концесії, майнової відповідальності та можливого підприємницького ризику. [2]

Таблиця 1

Перелік морських портів, що підлягають концесії

№	Морський порт	Адреса
1	2	3
1	Державне підприємство “Одеський морський торговельний порт” (код згідно з ЄДРПОУ 01125666)	65026, м. Одеса, пл. Митна, 1
2	Державне підприємство “Миколаївський морський торговельний порт” (код згідно з ЄДРПОУ 01125608)	54002, м. Миколаїв, вул. Заводська, 23
3	Державне підприємство “Іллічівський морський торговельний порт” (код згідно з ЄДРПОУ 01125672),	68001, м. Іллічівськ, вул. Праці, 6
4	Державне підприємство “Морський торговельний порт “Южний” (код згідно з ЄДРПОУ 04704790)	65481, м. Южне
5	Державне підприємство “Маріупольський морський торговельний порт” (код згідно з ЄДРПОУ 01125755)	87510, м. Маріуполь, просп. Адмірала Луніна, 99
6	Державне підприємство “Севастопольський морський торговельний порт” (код згідно з ЄДРПОУ 01125548)	99011, м. Севастополь, пл. Нахімова, 5
7	Державне підприємство “Херсонський морський торговельний порт” (код згідно з ЄДРПОУ 01125695)	73000, м. Херсон, просп. Ушакова, 4
8	Державне підприємство “Керченський морський торговельний порт” (код згідно з ЄДРПОУ 01125554)	98312, м. Керч, вул. Кірова, 28
9	Державне підприємство “Феодосійський морський торговельний порт” (код згідно з ЄДРПОУ 01125577)	98100, м. Феодосія, вул. Горького, 14
10	Державне підприємство “Ялтинський морський торговельний порт” (код згідно з ЄДРПОУ 01125591)	98600, м. Ялта, вул. Рузвельта, 5
11	Державне підприємство “Бердянський морський торговельний порт” (код згідно з ЄДРПОУ 01125761)	71112, м. Бердянськ, вул. Горького, 13/7
12	Державне підприємство “Білгород-Дністровський морський торговельний порт” (код згідно з ЄДРПОУ 01125689)	67700, м. Білгород-Дністровський, вул. Шабська, 81
13	Державне підприємство “Євпаторійський морський торговельний порт” (код згідно з ЄДРПОУ 01125583)	97416, м. Євпаторія, пл. Моряків, 1
14	Державне підприємство “Ізмаїльський морський торговельний порт” (код згідно з ЄДРПОУ 01125815)	68600, м. Ізмаїл, вул. Портова, 7
15	Державне підприємство “Спеціалізований морський порт “Октябрьск” (код згідно з ЄДРПОУ 19290012)	54052, м. Миколаїв, а/с 170
16	Державне підприємство “Ренійський морський торговельний порт” (код згідно з ЄДРПОУ 01125809)	68002, м. Рені, вул. Дунайська, 188
17	Державне підприємство “Скадовський морський торговельний порт” (код згідно з ЄДРПОУ 01125703)	75700, м. Скадовськ, вул. Пролетарська, 2
18	Державне підприємство “Морський торговельний порт “Усть-Дунайськ” (код згідно з ЄДРПОУ 01125206)	68355, м. Вилкове, вул. Придунайська, 2

До сильних сторін морської галузі України відносяться: вигідне географічне положення країни, розташування на перерізі міжнародних транспортних коридорів, розвинена мережа морських портів з достатніми потужностями, розвинена залізнична інфраструктура, мала відстань центрів споживання і виробництва до певних портів, по вантажообігу порти України займають 2 місце в Чорноморсько-Азовському басейні, нижчі тарифи, кваліфікована робоча сила та управлінський персонал, багаторічний досвід, активний маркетинг.

Негативними явищами в морському господарстві України є не використання транзитного потенціалу (лише 25%), існуюче законодавство перешкоджає розвитку портової діяльності, складна процедура митного оформлення вантажів, низька швидкість обробки вантажів, застарілі організаційні структури, недостача інвестицій, незадовільний технічний стан портових споруд і устаткування, недостатність інвестиції в оновленні інфраструктури.

Висновки. Морські торговельні порти стратегічно важливі для сталого розвитку української економіки, тому для України є важливим створювати та розвивати власні конкурентні переваги в морській галузі. Застаріла системою управління морської галузі України, нерозвиненість державного партнерства та нормативно-правової бази, не гнучкість тарифної політики, недостатність інвестицій в інфраструктурі, технологіях підтверджують необхідність впровадження нових форм управління морськими торговельними портами.

Для вирішення вищенаведених проблем необхідно залучати приватний капітал, що покращить економіку портових міст, збільшить рівень заробітної плати працівників портів, підвищить зайнятість населення, шляхом створення нових робочих місць та здійснить становлення України, як морської держави.

Концесії – це найбільш ефективна на даний час система для залучення приватного сектору до розвитку морських портів і їх експлуатації.

Для покращення становлення на ринку та конкурентоздатності в довгостроковому періоді, порти України в своїй стратегії розвитку повинні пройти модернізацію. В короткостроковому періоді найефективнішим для покращення діяльності портової галузі є здійснення адміністративних реформ і вдосконалення системи управління на наявних потужностей, що збільшить гнучкість, підвищить рівень реагування на зміни у ринковій кон'юктурі.

У міжнародних умовах постійно зростаючої конкуренції за вантажоперевезення, цілеспрямованого розвитку сусідніми державами власних портів, проведення політики забезпечення завантаження власних портових потужностей - концесія являється ефективною формою розвитку морської торговельної галузі, тому створення сприятливих умов для реалізації концесійних проєктів, взаємовигідного співробітництва з приватним капіталом, залучення його в галузь є невід'ємною умовою її розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України "Про морські порти", Верховна Рада України; Закон від 17.05.2012 № 4709-VI. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4709-17>.
2. Закон України "Про концесії", Верховна Рада України; Закон від 16.07.1999 № 997-XIV. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/997-14>.
3. Стратегія розвитку морських портів України на період до 2015 року, Кабінет Міністрів України; Розпорядження, Стратегія від 16.07.2008 № 1051-р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1051-2008-%D1%80>.
4. Деякі питання надання в концесію об'єктів державної власності, Кабінет Міністрів України, Постанова від 15.10.2012р. № 1055, [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1055-2012-п>.
5. *Дергаусов М.* Морські порти України: час активних реформ / М. Дергаусов // Дзеркало тижня. – 2010. – №4. – С. 8-11.
6. *Боняр С.М., Корнійко Я.Р.* Аналіз роботи морських торговельних портів України. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/natural/Vodt/2012_3/narezka/Vnutr_3_15_2012_109_.pdf.

-
7. *Наврозова Ю.А., Грушевская Е.В.*, SWOT-анализ морских торговых портов Черноморско-Азовского бассейна. [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://www.osmu.odessa.ua/public/other/publishing/checkal34/3402.pdf>.
 8. *Свистун І.І., Тульчинська С.О.* Аналіз розвитку морського транспорту в Україні. [Електронний ресурс] - Режим доступа: probl-economy.kpi.ua/pdf/2012-39.pdf.
 9. *Степанов О.Н.* Стратегическое управление развитием морского порта: Монография / О.Н. Степанов. – Одесса: Астропринт, 2005. – 328 с.
 10. Підтримка Інтеграції України до Транс'європейської Транспортної Мережі ТЄМ-Т. [Електронний ресурс] – Режим доступа: <http://ten-t.org.ua>.

Шматок Ю.В.

НЕОБХОДИМОСТЬ КОНЦЕССИЙ КАК ФОРМЫ РАЗВИТИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МОРСКИХ ТОРГОВЫХ ПОРТОВ УКРАИНЫ

В статье исследованы основные проблемы деятельности морских торговых портов и рассмотрены их решения путем внедрения концессии как важной формы государственно-частного партнерства, для эффективного развития функционирования морских торговых портов.

Ключевые слова: морской порт, концессии, реформирования, торговое мореплавание, инфраструктура, портовая отрасль.

Shmatok Iuliia

THE NEED OF CONCESSIONS AS A FORM OF COMMERCIAL SEA PORT ACTIVITY DEVELOPMENT IN UKRAINE

The article deals with the basic problems of seaports and discusses their solution by implementing a concession as an important form of public-private partnership for the effective operation of seaports.

Keywords: port, concessions and reforms, merchant shipping, infrastructure, port industry.